

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ПІВДЕННЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

від 01.08.2024 р.

м. Одеса

№ 65/34-рк/к

Суворовська селищна рада Ізмаїльського району Одеської області

«Інформація, доступ до якої обмежено»

Про здійснення заходів, спрямованих на запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

Рекомендації надаються з метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції та з метою сприяння розвитку конкуренції на ринку ритуальних послуг шляхом вжиття заходів щодо врегулювання діяльності в галузі поховань та похоронної справи відповідно до Закону України «Про поховання та похоронну справу».

2. ОРГАН МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЯКОМУ НАДАЮТЬСЯ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Орган місцевого самоврядування, якому надаються рекомендації, є Суворовська селищна рада Ізмаїльського району Одеської області (далі – Суворовська селищна рада).

За даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (<https://usr.minjust.gov.ua>) Суворовська селищна рада зареєстрована 27.10.1997, код ЄДРПОУ - «Інформація, доступ до якої обмежено», місцезнаходження: «Інформація, доступ до якої обмежено».

Основним видом діяльності Суворовської селищної ради згідно з кодом КВЕД є «Інформація, доступ до якої обмежено».

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі – Закон) основні терміни, використані в цьому Законі, мають таке значення:

- представницький орган місцевого самоврядування - виборний орган (рада), який складається з депутатів і відповідно до закону наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення;
- виконавчі органи рад - органи, які відповідно до Конституції України та цього Закону створюються сільськими, селищними, міськими, районними в містах (у разі їх створення) радами для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування у межах, визначених цим та іншими законами.

Відповідно до частини другої статті 2 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

Відповідно до частини першої статті 5 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» система місцевого самоврядування включає: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову;

виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; старосту; органи самоорганізації населення.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами.

Відповідно до частини першої статті 16 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи місцевого самоврядування є юридичними особами і наділяються цим та іншими законами власними повноваженнями, в межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність відповідно до закону.

3. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

У ході здійснення Південним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) державного контролю за додержанням суб'єктами господарювання та органами місцевого самоврядування законодавства про захист економічної конкуренції на регіональному ринку ритуальних послуг в межах Одеської області надіслано вимоги про надання інформації:

- Суворовській селищній раді від 08.09.2023 № 65-02/754е, від 22.04.2024 № 65-02/926е та отримано відповідь листами від 21.09.2023 № 1798/02.2-13 (вх. № 65-01/1745 від 21.09.2023), від 13.06.2024 № 958/02.1-12 (вх. № 65-01/1624 від 13.06.2024), від 17.06.2024 № 990/02.1-12 (вх. № 65-01/1650 від 18.06.2024);

- комунальному підприємству «Відродження» Суворовської селищної ради Ізмаїльського району Одеської області (далі – КП «Відродження») від 30.10.2023 № 65-02/2371, від 19.04.2024 № 65-02/1279 та отримано відповідь листами від 08.11.2023 № 26 (вх. № 65-01/2104 від 13.11.2023), від 01.05.2024 № 15 (вх. № 65-01/1366 № 13.05.2024).

4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Відносини, що виникають у сфері ритуальних послуг регулюються:

- положеннями Закону України «Про поховання та похоронну справу», який визначає загальні правові засади здійснення в Україні діяльності з поховання померлих, регулює відносини, що виникають після смерті (загибелі) особи, щодо проведення процедури поховання, а також встановлює гарантії належного ставлення до тіла (останків, праху) померлого та збереження місця поховання;

- Типовим положенням про ритуальну службу, затвердженим наказом Державного комітету України з питань житлово – комунального господарства України від 19.11.2003 № 193 «Про затвердження нормативно – правових актів щодо реалізації Закону України «Про поховання та похоронну справу», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1110/9709 (далі – Типове положення про ритуальну службу);

- Порядком утримання кладовищ та інших місць поховань, затвердженим наказом Державного комітету України з питань житлово – комунального господарства України від 19.11.2003 № 193 «Про затвердження нормативно – правових актів щодо реалізації Закону України «Про поховання та похоронну справу», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1110/9709;

- Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, затвердженим наказом Державного комітету України з питань житлово – комунального господарства України від 19.11.2003 № 193 «Про затвердження нормативно – правових актів щодо реалізації Закону України «Про поховання та похоронну справу», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1111/9710 (далі – Необхідний мінімальний перелік окремих видів ритуальних послуг);

- Необхідним мінімальним переліком вимог щодо порядку організації поховання і

ритуального обслуговування населення, затвердженим наказом Державного комітету України з питань житлово – комунального господарства України від 19.11.2003 № 193 «Про затвердження нормативно – правових актів щодо реалізації Закону України «Про поховання та похоронну справу», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1112/9711 (далі - Необхідний мінімальний перелік вимог щодо порядку організації поховання і ритуального обслуговування населення).

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про поховання та похоронну справу» поховання – діяльність відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у межах повноважень, визначених цим законом, а також суб'єктів господарювання, спрямована на:

- забезпечення належного ставлення до тіла (останків, праху) померлого;
- забезпечення права громадян на захоронення їхнього тіла відповідно до їх волевиявлення, якщо таке є;
- створення та експлуатацію об'єктів, призначених для поховання, утримання і збереження місць поховань;
- організацію і проведення поховань померлих та/або загиблих (далі – померлих);
- надання ритуальних послуг, реалізацію предметів ритуальної належності.

Відповідно до статті 8 Закону України «Про поховання та похоронну справу» організація діяльності в галузі поховання померлих здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України, іншими центральними органами виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та їх виконавчими органами.

Органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи в межах своєї компетенції:

- 1) вирішують відповідно до закону питання про відведення земельних ділянок для організації місць поховання, крім випадків, передбачених статтею 23¹ цього Закону;
- 2) забезпечують будівництво, утримання в належному стані та охорону місць поховання, крім випадків, передбачених статтею 23¹ цього Закону;
- 3) створюють ритуальні служби;
- 4) вирішують питання про надання за рахунок коштів місцевих бюджетів ритуальних послуг у зв'язку з похованням самотніх громадян, ветеранів війни та праці, а також інших категорій малозабезпечених громадян; про надання допомоги на поховання померлих громадян в інших випадках, передбачених цим Законом;
- 5) здійснюють контроль за дотриманням законодавства стосовно захисту прав споживачів у частині надання суб'єктами господарювання ритуальних послуг та реалізацією ними предметів ритуальної належності;
- 6) здійснюють інші повноваження, передбачені цим та іншими законами.

Для організації (утворення) будівництва, утримання в належному стані та охорони місць поховання сільські, селищні, міські ради можуть створювати спеціалізовані комунальні підприємства.

Ритуальними службами згідно зі статтею 9 Закону України «Про поховання і похоронну справу» є спеціалізовані комунальні підприємства, що створюються органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом, з метою здійснення організації поховання померлих і надання ритуальних послуг, передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності, передбаченим пунктом 2 частини другої статті 8 цього Закону.

Ритуальні служби можуть також надавати ритуальні послуги, не передбачені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг та реалізації предметів ритуальної належності, виготовляти предмети ритуальної належності. Тарифи щодо оплати таких послуг та предметів ритуальної належності встановлюються в межах, визначених законодавством, виконавчим органом сільської, селищної, міської ради.

Статтею 10 Закону України «Про поховання і похоронну справу», а також пунктом 4 Необхідного мінімального переліку вимог щодо порядку організації поховання і ритуального обслуговування населення передбачено, що надання ритуальних послуг

відповідно до необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, передбаченого пунктом 2 частини другої статті 8 цього Закону, здійснюється ритуальними службами або за договором суб'єктами господарювання інших форм власності. Вартість таких послуг встановлюється в порядку і в межах, встановлених законодавством, виконавчим органом, сільської, селищної, міської ради.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про поховання і похоронну справу» особа, яка зобов'язалася поховати померлого, на підставі свідоцтва про смерть звертається згідно із статтею 8 цього Закону до сільського голови, або ритуальної служби з приводу укладення відповідного договору - замовлення на організацію та проведення поховання. Ця особа має право вибирати виконавців послуг серед суб'єктів господарської діяльності, які уклали договори із сільським головою або ритуальною службою про надання цих послуг.

Ритуальні послуги надаються за плату згідно з договором - замовленням, крім випадків, передбачених законом.

Необхідний мінімальний перелік вимог щодо порядку організації поховання і ритуального обслуговування населення затверджує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Відповідно до Необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, до такого переліку послуг належать:

1. Оформлення договору - замовлення на організацію та проведення поховання.
2. Оформлення свідоцтва про поховання.
3. Копання могили (викопування могили ручним або механізованим способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили).
4. Монтаж та демонтаж намогильної споруди при організації під поховання в існуючу могилу.
5. Кремація тіл померлих.
6. Поховання та підпоховання урни з прахом померлих у колумбарну нішу, в існуючу могилу, у землю.
7. Зберігання урн з прахом померлих у крематорії.
8. Організація відправлення труни з тілом чи урни з прахом померлого за межі України.
9. Запаювання оцинкованої труни.
10. Замощення урни з прахом померлого в колумбарну нішу.

Ритуальні послуги згідно з зазначеним переліком надаються або безпосередньо ритуальною службою відповідної територіальної громади, або суб'єктами господарювання, що уклали договір про надання ритуальних послуг з ритуальною службою або сільським головою.

Тобто, суб'єкти господарювання, що виявили бажання здійснювати діяльність із надання ритуальних послуг, зобов'язані укласти із ритуальною службою відповідної територіальної громади або із сільським головою договір про надання ритуальних послуг.

Відповідно до пункту 8 Типового положення про ритуальну службу, ритуальна служба забезпечує укладання договорів із суб'єктами господарювання у порядку, який визначено у цьому пункті.

Зокрема, згідно з підпунктом 8.1 пункту 8 Типового положення про ритуальну службу, суб'єкт господарювання, що виявив бажання працювати на ринку ритуальних послуг, має подати до територіальної ритуальної служби відповідну заяву щодо укладання договору про надання ритуальних послуг на ім'я її керівника та долучити до заяви (засвідчені в установленому порядку копії) такі документи:

- копію довідки про включення до ЄДРПОУ для юридичної особи або довідки про присвоєння ідентифікаційного номера для фізичної особи;
- копію свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності;
- перелік послуг, що пропонуються для надання суб'єктом господарювання;

- режим роботи та номер телефону.

Протягом 14 робочих днів з дня отримання заяви територіальна ритуальна служба укладає з суб'єктом господарювання договір про надання послуг при наявності всього переліку документів, передбачених цим пунктом. Безпідставна відмова в укладанні договору не допускається, вона повинна бути аргументована.

Тарифи щодо оплати ритуальних послуг та предметів ритуальної належності встановлюються в межах, визначених законодавством, виконавчим органом сільської, селищної, міської ради (стаття 9 Закону України «Про поховання та похорону справу»).

Методика визначення вартості ритуальних послуг затверджена наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 №194 «Про затвердження Єдиної методики визначення вартості надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності» (далі – Єдина методика), зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 18.03.2004 за № 338/8937.

Зазначена Єдина методика крім визначення механізму формування вартості та економічно обґрунтованих тарифів, з метою зниження їх вартості, додатково обмежує максимальний рівень складових тарифів (адміністративних, фінансових витрат, та витрат на збут).

Відповідно до статей 28 і 29 Закону «Про поховання та похоронну справу», землі, на яких розташовані місця поховання, є об'єктами права комунальної власності та не підлягають приватизації або передачі в оренду. На території місця поховання не можуть бути розташовані об'єкти іншої, крім комунальної форми власності, за винятком придбаних особами колумбарних ніш та встановлених ними намогильних споруд і склепів.

Отже, існування приватних кладовищ, а також приватних крематоріїв та колумбаріїв на території комунальних кладовищ в Україні неможливе. Тобто, лише комунальні ритуальні служби можуть утримувати місця поховання.

Таким чином, згідно з нормами чинного законодавства України, органи місцевого самоврядування зобов'язані забезпечити виконання вимог законодавства щодо організації діяльності в галузі поховань та похоронної справи, що включає в себе забезпечення надання населенню ритуальних послуг відповідно до Необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг та за вартістю встановленою в порядку і в межах встановлених законодавством виконавчим органом сільської, селищної, міської ради.

Організація надання ритуальних послуг органами місцевого самоврядування, з метою уникнення ущемлень прав споживачів, а також підтримки у належному стані благоустрою відповідної територіальної громади, здійснюється, зокрема шляхом створення спеціалізованих комунальних підприємств з надання ритуальних послуг – ритуальних служб або шляхом укладання договорів про надання ритуальних послуг із суб'єктами господарювання, що діють на цьому ринку.

5. ПІДСТАВИ НАДАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ

На підставі статей 7, 17, 22 та 22¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України», пунктів 3 та 8 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482, Відділенням здійснюється державний контроль за додержанням суб'єктами господарювання та органами місцевого самоврядування законодавства про захист економічної конкуренції на регіональному ринку ритуальних послуг в межах Одеської області.

Листом від 13.06.2024 № 958/02.1-12 (вх. № 65-01/1624 від 13.06.2024) на вимогу Відділення від 22.04.2024 № 65-02/926е Суворовська селищна рада проінформувала про те, що протягом 2023 року та січня-квітня 2024 року на території, підвідомчій Суворовській селищній територіальній громаді діяло 6 кладовищ (сmt Суворове,

с. Кирнички, с. Нова Покровка, с. Приозерне, с. Старі Трояни, с. Острівне), загальна кількість поховань у 2023 році склала 159 осіб, протягом січня-квітня 2024 року - 53 особи.

Крім того, Суворовською селищною радою не розроблялись та не затверджувались положення про поховання та про ритуальну службу; рішення щодо встановлення тарифів на ритуальні послуги не приймалось; земельні ділянки в постійне користування для обслуговування кладовищ суб'єктам господарювання не надавались; договори із суб'єктами господарювання, які б бажали надавати послуги на території Суворовської селищної територіальної громади, не укладались.

Обслуговування та благоустрій вказаних кладовищ забезпечує КП «Відродження» (код ЄДРПОУ – «Інформація, доступ до якої обмежено») та мешканці громади.

Листом від 01.05.2024 № 15 (вх. № 65-01/1366 № 13.05.2024) на вимогу Відділення від 19.04.2024 № 65-02/1279 КП «Відродження» проінформувало про те, що діючі кладовища на баланс КП «Відродження» не передавались, договори про надання ритуальних послуг протягом 2023 року та січня-квітня 2024 року не укладались.

Таким чином, надана Суворовською селищною радою інформація свідчить, що на території, підпорядкованій Суворовській селищній територіальній громаді, здійснюються заходи з поховання померлих, отже фактично провадиться діяльність в галузі надання ритуальних послуг, але, при цьому, ця діяльність не врегульована у порядку, встановленому діючим законодавством України, адже відсутній механізм організації надання ритуальних послуг.

В той же час, в разі виявлення суб'єктами господарювання бажання надавати ритуальні послуги на території, підпорядкованій Суворовській селищній територіальній громаді, вони можуть бути позбавлені можливості здійснювати діяльність на цьому ринку на конкурентних засадах, внаслідок відсутності механізму організації діяльності у галузі поховань та похоронної справи та не врегульованості питання надання ритуальних послуг згідно положень чинного законодавства.

Натомість врегулювання діяльності в галузі поховань та похоронної справи на території, підпорядкованій Суворовській селищній територіальній громаді, буде відповідати положенням діючого законодавства України, та сприятиме розвитку підприємництва і конкуренції на ринку ритуальних послуг.

6. ВИСНОВКИ

У відповідності до частини першої статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» державна політика у сфері розвитку економічної конкуренції та обмеження монополізму, здійснення заходів, які сприяють розвитку конкуренції, здійснюється, в тому числі, органами місцевого самоврядування.

Частиною другою статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що органи місцевого самоврядування зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь – яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.

Відповідно до частини п'ятої статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зокрема, органи влади зобов'язані сприяти Антимонопольному комітету України у здійсненні його повноважень у сфері підтримки й захисту економічної конкуренції, обмеження монополізму та контролю за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції.

Отже, реалізація Суворовською селищною радою покладених на неї повноважень має здійснюватися з дотриманням вимог чинного законодавства України, що в свою чергу забезпечить дотримання положень Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Відповідно до частини шостої статті 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» адміністративна колегія територіального відділення Антимонопольного комітету України має право надавати обов'язкові для розгляду рекомендації та вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, установ, організацій,

суб'єктів господарювання, об'єднань пропозиції щодо проведення заходів, спрямованих на обмеження монополізму, розвиток підприємництва і конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, а також щодо припинення дій або бездіяльності, що можуть мати негативний вплив на конкуренцію.

Ураховуючи вищевикладене, керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затверджене розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 із змінами та доповненнями, з метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції та з метою сприяння розвитку конкурентного середовища, адміністративна колегія Південного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

РЕКОМЕНДУЄ:

Суворовській селищній раді Ізмаїльського району Одеської області (код ЄДРПОУ - «Інформація, доступ до якої обмежено», місцезнаходження: «Інформація, доступ до якої обмежено») з метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції та з метою сприяння розвитку конкуренції на ринку ритуальних послуг в межах повноважень вжити заходів щодо врегулювання діяльності в галузі поховань та похоронної справи на території, підпорядкованих населених пунктів відповідно до Закону України «Про поховання та похоронну справу».

Про результати розгляду рекомендацій необхідно повідомити Південне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України у 2-місячний строк з дня їх отримання з наданням копій підтверджувальних документів.

Голова Колегії

Андрій БОРИСЕНКО